

İDARİ PARA CEZALARI

Sezai YÜCEL^{1*} Yasin YAVUZ^{2}**

^{1*}Tarım ve Orman Bakanlığı Rehberlik ve Teftiř Başkanlığı-Başmüfettiş

^{2**}Tarım ve Orman Bakanlığı Rehberlik ve Teftiř Başkanlığı-Başmüfettiş

1. Kabahatler Kanunu'nun Genel Kanun Niteliği ve İdari Yaptırımlar

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte, suçların cürüm ve kabahatler şeklindeki ikili ayırımına son verilerek mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda yer alan kabahatler suç olmaktan çıkarılmıştır. Eş zamanlı olarak yürürlüğe giren, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile kabahatler yeniden düzenlenerek *"kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık"* olarak tanımlanmış ve kabahatler açısından uygulanacak idari yaptırımlara ilişkin genel kurallar da bu Kanun'la düzenlenmiştir.¹

Kabahatler ve karşılıklarında uygulanacak idari yaptırımlar esas olarak özel kanunlarda düzenlenmiştir. Bununla birlikte, kanun yoluna ilişkin aksi yöndeki özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımlarında genel kanun niteliğinde olan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'ndaki usul ve esaslar uygulanır.

İdari yaptırımlar genel anlamda, idari düzeni ihlal edenlere kabahatleri karşılığında idarenin yargı kararı aranmaksızın doğrudan doğruya hükmedip uyguladığı yaptırımlardır. İdari yaptırımlar, özellikleri itibarıyla birer idari işlem olmakla birlikte, diğer idari işlemlerden farklı olarak idari yaptırımların caydırıcılık ve cezalandırma yönleri de bulunmaktadır.² Kabahatler Kanunu'nda kabahatler karşılığında uygulanacak olan idari yaptırımlar; idari para cezaları ve idari tedbirler olarak yer almaktadır. İdari tedbirler kendi içinde mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirler şeklinde tasnif edilmiştir.

Bakanlığımız faaliyet alanları ile ilgili uygulanmakta olan: 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu, 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 6831 sayılı Orman Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ve 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu idari para cezaları ve diğer idari yaptırımları ihtiva eden özel nitelikteki yasal düzenlemelere örnek gösterilebilir.

2. Kabahatler Kanunu'nun Uygulanması

2.1. Kanun Kapsamı

5326 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesi; *"Bu Kanun'un;*

a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b) Diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında, uygulanır." şeklinde düzenlenmiştir.

Anılan düzenlemeye göre Kanun'un genel kanun niteliğinde olduğu belirtilerek; Kabahatler Kanunu'nun birinci kısım *"Genel Hükümler"* ana başlığı altında 1 ila 31'inci maddelerinde yer alan; *"kanunilik ilkesi, zaman ve yer bakımından uygulama esasları, kabahatten dolayı sorumluluğun esasları, ödeme usulü, zamanaşımı, idari para cezalarının*

¹ Yaşar Güçlü, İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar, Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 17-18.

² Burcu Erdiç, "İdari Yaptırımların Kavramsal Çerçevesi ve Cezai Yaptırımlarla Karşılaştırılması", *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı: 2, 2012, s. 242.

gelir kaydedileceği kamu idareleri, karar verme yetkisi, idari yaptırım kararlarında bulunması gereken hususlar, kararların ilgililere tebliğ usulü, özel kanununda hüküm bulunmaması koşuluyla idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümler, vazgeçme ve kabul müessesesi” hükümleri, diğer kanunlardaki idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren tüm kabahatler açısından uygulanması gereken ortak kurallardır.

5326 sayılı Kanun’un genel hükümlerine aykırı hükümler getiren yeni kanunların yürürlüğe girmesi halinde bu hükümlerin özel hüküm olarak kabul edilerek uygulanması; hüküm bulunmayan hallerde ise genel kanun niteliğinde olması nedeniyle Kabahatler Kanunu’nun uygulanması gerekmektedir.³

2.2. Zaman Bakımından Uygulama

Kabahatler Kanunu’nun 5’inci maddesinde; “(1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kabahatler karşılığında öngörülen idari yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir. (2) Kabahat, failin icrai veya ihmali davranışı gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılır. Neticenin olduğu zaman, bu bakımdan dikkate alınmaz.” düzenlemesine yer verilmiştir.

Mevcut düzenlemeden hareketle failin gerçekleşmesinden sonra yürürlüğe giren bir kanun veya genel düzenleyici işlemle eylem kabahat olmaktan çıkarılmışsa karşılığında bir yaptırım uygulanamayacağını ve verilen bir yaptırım kararının kanuni sonuçlarının oluşmayacağını söylemek mümkündür. Bu bağlamda, Kabahatler Kanunu’nun da Türk Ceza Kanunu’nda yer alan “geçmişe uygulama yasağı” ile bunun istisnası olan “lehe kanunun” uygulanmasını kabul ettiği görülmektedir.⁴

Lehe kanunun uygulanması ilkesi doğrultusunda kabahat teşkil eden bir fiil işlendikten sonra kanunda failin lehine bir düzenleme yapılırsa bu durum geçmişe yürütülerek uygulanır. Yani bir fiil kabahat olmaktan çıkarılmışsa veya idari yaptırım kararı verilmeyle birlikte bu karar tesis edilmemişse herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır.⁵

Kabahatler Kanunu’nda belirtilen “derhal uygulama kuralının” kesinleşmiş kararlar için söz konusu olacağını söylemek gerekir; zira kesin bir kararın bulunmadığı durumlarda lehe uygulama kuralının geçerli olacağı düşünülmelidir.⁶

2.3. Yer Bakımından Uygulama

Kabahatler Kanunu’nun 6’ncı maddesinde; “5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun yer bakımından uygulamaya ilişkin 8’inci maddesi hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır. Ancak, kanunlarda aksine hüküm bulunan haller saklıdır.” düzenlemesine yer verilmiş olup Yasanın Türkiye sınırlarında işlenen kabahatlerde yer bakımından uygulanmaya yönelik olarak “ülkesellik” ilkesini benimsediğini söylemek mümkündür.⁷

3 Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

4 Ayşegül Kula, “Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 140, 2019, s. 61-62.

5 a.g.m., s. 62.

6 a.g.m., s. 64.

7 a.g.m., s. 65.

Değınilmesi gereken bir diğler husus file yönelik olarak hangi durumlarda kabahatin Türkiye’de işlendiğinin ya da işlenmiş sayılacağıının tespit edilmesidir.⁸ Türk Ceza Kanunu’nun 8/1 maddesi doğrultusunda, kabahate konu olan failin “kısmen veya tamamen Türkiye’de işlenmesi veya neticenin Türkiye’de gerçekleşmesi” hallerinde Türkiye’de işlenmiş sayılacaktır. Yine kabahat teşkil eden fiiller Türk Ceza Kanunu’nun 8/2 maddesine göre;

- a) Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında,
- b) Açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında, Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla,
- c) Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla,
- d) Türkiye’nin kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş sabit platformlarda veya bunlara karşı işlendiğinde Türkiye’de işlenmiş sayılacak ve bu durumlarda Kabahatler Kanunu uygulanacaktır.

3. Kabahat Nedeniyle Sorumluluğın Esasları

3.1. Kanunilik İlkesi

Kabahatler Kanunu’nun 4’üncü maddesinde; “(1) Hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir. (2) Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir.” denilmek suretiyle kabahatlerin düzenlenme prensiplerine açıklık getirilmiş ve bunların yasaya dayanmaları gerektiği esası vurgulanmıştır.

3.2. Fail

Kusur işleyebilme yeteneğine sahip, kabahatin kanuni tipikliğine uyan kusurlu davranışı gerçekleştiren her gerçek kişinin fail sıfatıyla kabahatten sorumlu tutulması mümkündür.⁹

Failin tüzel kişi olması halinde organ ve temsilcisinin sorumluluğu Kabahatler Kanunu’nun 8’inci maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde hükmünden hareketle, organı oluşturan kişilerce veya temsilcilerce kabahat teşkil eden bir fail işlenmesi halinde, temsil edilen tüzel kişi adına da idari yaptırım uygulanabilecektir. Hatta organ veya temsilcilik ya da hizmet ilişkisinin hukuken geçerli olmaması halinde de tüzel kişi adına idari yaptırım uygulanabilecektir.¹⁰

3.3. Kabahatlerin İşlenme Şekli

Kabahatler Kanunu’nun 7’nci maddesinde, kabahatin icrai veya ihmali hareketle işlenebileceği düzenlenmiştir. Buna göre; yasal düzenlemeyle kabahat teşkil eden icrai bir hareket yapıldığı anda kabahat işlenmiş sayılır.¹¹ Kabahatin ihmali bir davranışla işlenmesi için de iki koşulun birlikte gerçekleşmesi, mer’i mevzuatla belli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğünün öngörülmesine rağmen failin ihmali davranışla bu yükümlülüğe uymaması olması gerekmektedir.¹²

8 a.g.m., s. 65.

9 Mehmet Arslan, “İdari Para Cezaları”, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014, s.54. 10 a.g.t., s. 55.

11 a.g.t., s. 56.

12 Duygu Berber, “İdari Para Cezaları”, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2017, s. 13.

3.4. Kast ve Taksir

Türk Ceza Kanunu'nun, 21/1 maddesinde; *"Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir."* 22/2 maddesinde ise; *"Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesidir."* düzenlemelerine yer verilmiştir.

Kabahatler Kanunu'nun 9/1 maddesi gereğince kabahatlerin aksine bir hüküm olmaması kaydıyla, kasten ya da taksirle işlenebilmesi mümkündür.¹³ Bir kabahatin *"sadece"* taksirle ya da kasten işlenebilmesi hali için, bu durumun kabahat öngören hükümde açıkça yer almış olması gerekmektedir.¹⁴

3.5. Hata

Kabahatler Kanunu'nun 10'uncu maddesinde; *"Türk Ceza Kanunu'nun hata hallerine ilişkin hükümleri, ancak kasten işlenen kabahatler bakımından uygulanır."* denilmektedir. Hata halleri Türk Ceza Kanunu'nun 30'uncu maddesinde düzenlenmiş olup bahsi geçen maddenin 1'inci fıkrasına göre; *"filin icrası sırasında suçun kanun tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş."* sayılmayacaktır.

Kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir. Bu unsurlara ilişkin bilgisizlik, eksik veya yanlış bilgi sahibi olunması durumları maddi unsurlarda hata olarak adlandırılır. Böyle bir hata ise kastın varlığına engel olur.¹⁵

4. Sorumluluk ve Sorumluluğu Kaldıran Haller

İdari para cezalarının uygulanması konusunda Kabahatler Kanunu'nun 11'inci maddesinde yapılan düzenlemede istisnalar belirlenmiş, istisna hükmü dışındaki şahısların sorumlu tutulabilmesi öngörülmüştür. Buna göre yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı halleri sorumluluğu kaldıran istisnai haller olarak belirlenmiştir.¹⁶

4.1. Yaş Küçüklüğü

Türk Ceza Kanunu'nun 31/1 maddesinde, fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların cezaî sorumluluğunun bulunmadığı düzenlenmiş olmasına rağmen Kabahatler Kanunu'nun 11/1 maddesinde; *"Fiili işlediği sırada 15 yaşını doldurmamış çocuk hakkında idari para cezası uygulanmaz."* denilmek suretiyle özel bir düzenlemeye gidilmiştir. Ancak para cezası dışındaki idari tedbirlerin uygulanmasına engel bulunmamaktadır.¹⁷

4.2. Akıl Hastalığı

Kabahatler Kanunu'nun 11/2 maddesinde; *"Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında idari para cezası uygulanmaz."* hükmüne yer verilmiştir. Madde metninde ifade edildiği üzere, salt akıl hastalığı hali idari para cezası

13 Mehmet Arslan, a.g.t., s. 58.

14 Duygu Berber, a.g.t., s. 11.

15 Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 64-65.

16 a.g.e., s. 66.

17 a.g.e., s. 66-68.

tatbikine engel olmayıp aynı zamanda akıl hastasının işlediği fiilin hukuki sonuçlarını algılayamayacak durumda olması veya işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalmış olması hallerinde idari para cezasından muafiyeti söz konusu olabilecektir. Yine bu kişilere para cezası dışındaki yaptırımların uygulanmasına bir engel bulunmamaktadır.¹⁸

5. Hukuka Uygunluk Sebepleri ve Kusurluğu Etkileyen Haller

Kusur kavramı, fail hakkında işlediği haksızlıkla ilgili olarak bulunulan yargıyı nitelemektedir. Suç oluşturan haksız hareketin yapılmasıyla fiil ve sonucu varlığını korumakla beraber failin kusurlu olup olmaması, muhakeme sırasında cezasının indirilmesi veya cezalandırılmamasına sebebiyet verebilecektir.¹⁹

5.1. Hukuka Uygunluk Sebepleri

Kabahatler Kanunu'nun 12'nci maddesinde; *"Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, Türk Ceza Kanunu'nun hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlere ilişkin hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır..."* düzenlemesine yer verilmiştir. Hukuka uygunluk sebepleri aşağıda açıklanmıştır:

5.1.1. Kanunun Hükmü ve Amirin Emri

Türk Ceza Kanunu'nun 24'üncü maddesi; *"Kanun'un hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilemeyeceği gibi, yetkili bir merciden verilmiş görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan da sorumlu olmaz."* şeklinde düzenlenmiştir. Fakat konusu suç teşkil eden emrin hiçbir surette yerine getirilemeyeceği ve aksi durumda yerine getirenin de emri verenle birlikte sorumlu olacağı unutulmamalıdır.²⁰

5.1.2. Meşru Savunma ve Zorunluluk Hali

Türk Ceza Kanunu'nun 25'inci maddesinde; *"Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. (2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."* denilmek suretiyle mer'î hukukumuzdaki meşru savunma ve zorunluluk haline ilişkin sınırlar çizilmiştir.

5.1.3. Hakkın Kullanılması ve İlgilinin Rızası

Türk Ceza Kanunu'nun 26'ncı maddesine göre; hakkını kullanan kimseye, ayrıca üzerinde mutlak surette tasarruf edilebilecek bir hakka ilişkin ilgilinin açıklanan rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilemeyecektir.

¹⁸ Yaşar Güçlü, a.g.e, s. 68-70.

¹⁹ Sibel Can, "İdari Para Cezası", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı: 29, 2017, s. 413.

²⁰ Mehmet Arslan, a.g.t., s. 59.

5.1.4. Cebir ve Şiddet, Korkutma ve Tehdit

Türk Ceza Kanunu'nun 28'inci maddesinde; *"Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır."* düzenlemesine yer verilmiştir.

Madde metninde sayılan durumlar kusurluluğu ortadan kaldıran neden olduğundan, karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı *"cebir/şiddet"* veya *"muhakkak ve ağır bir korkutma"* veya *"tehdit"* sonucu kabahat işleyen bir kimse sorumlu tutulamayacaktır. Kanun'da açık hüküm bulunması halinde file zorlayan kişi hakkında kabahat nedeniyle yaptırım uygulanabilecektir.²¹

5.1.5. Haksız Tahrik

Türk Ceza Kanunu'nun 29'uncü maddesinde düzenleme alanı bulan haksız tahrik, kusurluluğu kaldıran değil, azaltan bir sebep olması nedeniyle kabahatler açısından uygulama imkânı bulunmamaktadır.²² Zira Kabahatler Kanunu'nun 12'nci maddesiyle yalnızca TCK'daki kusurluluğu ortadan kaldıran sebeplere gönderme yapılmıştır. Dolayısıyla kusurluluğu azaltan bir neden olan haksız tahrik hükümlerinin, kabahatler açısından uygulanması mümkün değildir.

5.1.6. Sağır ve Dilsizlik

Kabahatler Kanunu'nda sağır ve dilsiz şahıslarla ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır.²³ Buna karşın, Türk Ceza Kanunu'nun 31 ve 33'üncü maddelerinde yer alan düzenlemelere istinaden, on beş yaşını doldurmamış sağır ve dilsizlerin cezaî yönden bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Bunlar hakkında ancak güvenlik tedbirleri uygulanabilir.²⁴

5.1.7. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma

Türk Ceza Kanunu'nun 34'üncü maddesinde; *"(1) Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. (2) İradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz"* düzenlemesine yer verilmiştir. Bahsi geçen durum Kabahatler Kanunu için de geçerlidir.²⁵

6. Teşebbüs, İştirak ve İctima

6.1. Teşebbüs

Kabahatler Kanunu'nun 13/1 maddesinde; *"Kabahate teşebbüs cezalandırılmaz. Ancak, teşebbüsün de cezalandırılabilmesine dair ilgili kanunda hüküm bulunan haller saklıdır. Bu durumda, Türk Ceza Kanunu'nun suça teşebbüse ve gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır."* hükmüne yer verilmekte olup,

21 a.g.t., s. 64.

22 Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 77.

23 a.g.e., s.77.

24 Duygu Berber, a.g.t., s. 15.

25 Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 78.

Ceza hukuku doktrininde; suça yönelik olarak failin suç yolunda devam etme imkânı olmasına rağmen icra hareketlerini kendi rızasıyla yarıda bırakması halinde gönüllü vazgeçme²⁶, failin işlemeyi kastettiği bir suçta elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması halinde ise suça teşebbüs²⁷ söz konusudur.

Anılan madde metninde de işaret edildiği üzere; teşebbüs ve gönüllü vazgeçme hallerinde ceza uygulanabilmesi için özel kanunda buna ilişkin düzenlemenin yer alması gerekmektedir.²⁸

6.2. Etkin Pişmanlık

Kabahatler Kanunu'nda, bütün kabahatleri kapsayacak şekilde etkin pişmanlıkla ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu nedenle failin etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilmesi için Kanun'da özel bir düzenleme yapılması gerekmektedir.²⁹

6.3. İştirak

İştirak, bir suç ya da kabahatin birden fazla fail tarafından işlenmesi olup Kanun'un suç saydığı sonuca yönelmiş müşterek iradeyi gerektirir.³⁰ Konu, Kabahatler Kanunu'nun 14'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Anılan maddede; *“(1) Kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idari para cezası verilir. (2) Özel faillik niteliğinin arandığı durumlarda, kabahate iştirak eden ve bu niteliği taşımayan kişi hakkında da fail olarak idari para cezası verilir. (3) Kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterlidir. Kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında, diğerlerinin sorumlu olup olmadığı göz önünde bulundurulmaksızın idari para cezası verilir. (4) Kanun'da özel faillik niteliğini taşıyan kişi açısından suç, diğer kişiler açısından kabahat olarak tanımlanan fiilin, bu niteliği taşıyan ve taşımayan kişiler tarafından ortaklaşa işlenmesi halinde suça iştirake ilişkin hükümler uygulanır.”* hükümlerine yer verilmektedir.

Kabahatler Kanunu'nda, kabahate her iştirak edene asıl fail gibi ayrı ayrı ceza verilmesi öngörülmüştür. Buna göre sorumluluk anlamında fail ile yardım eden arasında bir fark bulunmamaktadır. Ayrıca, kabahate iştirak eden ve özel faillik niteliğini taşımayan kişiye de fail olarak idari para cezası verilebilecektir.³¹

6.4. İçtima

İçtima konusuna ilişkin Kabahatler Kanunu'nun 15'inci maddesinde; *“(1) Bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari para cezası öngörülmüşse, en ağır idari para cezası verilir. Bu kabahatlerle ilgili olarak kanunda idari para cezasından başka idari yaptırımlar da öngörülmüş ise, bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verilir. (2) Aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idari para cezası verilir. Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde, bu nedenle idari yaptırım kararı verinceye kadar fiil tek sayılır. (3) Bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabilir. Ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanır.”* hükümlerine yer verilmektedir.

26 Duygu Berber, a.g.t., s.17.

27 Mehmet Arslan, a.g.t., s. 64.

28 Duygu Berber, a.g.t., s.16.

29 Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 81.

30 Duygu Berber, a.g.t., s. 18.

31 A.g.t., s. 19.

Madde içeriğindeki fıkralarda fikrî içtima, gerçek içtima ve non bis in idem³² ilkeleriyle ilgili düzenlemelere yer verilmiş, bu hukuk terminolojisi kavramları aşağıda açıklanmıştır:

6.4.1. Fikrî İçtima

Kabahatler Kanunu'nun 15/1 maddesinde düzenlenen "*fikrî içtima*" hali suçların tek failde toplanması durumudur. Türk Ceza Kanunu'nun 44/1 maddesinde değinildiği gibi, fail işlediği birden fazla suçtan en ağır olanı ile cezalandırılmaktadır. Kabahatler Kanunu özelinde; en ağır olan idari para cezasıyla birlikte, ayrıca diğer idari yaptırımlar için her bir kanun hükmünün uygulanmasıdır.³³

6.4.2. Gerçek İçtima

Kabahatler Kanunu'nun 15/1 maddesinde kabahatin birden fazla kez işlenmesi durumunda "*her bir kabahat için ayrı ayrı idari para cezasının verileceği*" öngörüldüğünden, bir kabahat işleme iradesine dayanarak gerçekleşse bile, ayrı fiillerle işlenen kabahatlere ayrı idari para cezaları verilecektir. Yine Kabahatler Kanunu'nun 15/2 maddesinde "*kesintisiz (mütemadi)*" kabahatlerdeki hareketlerin idari yaptırım kararı verilinceye kadar tek bir fil sayılacağı öngörülmüş olup kesintisiz fülle işlenebilen kabahatlerin genellikle ihmal suretiyle işlenmesi mümkündür. Bu bağlamda, fail mevzuat gereği kendisine yüklenilen yükümlülüğü yerine getirmeyerek ihmali davranışta bulunduğu sürece kabahati işlemeye devam ediyor demektir. İdari yaptırım kararı sonrasındaki ihmali davranışların ise yeni bir kabahat ihlali olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.³⁴

6.4.3. Non Bis İn İdem İlkesi

Ceza muhakemesi hukukunda en temel ilkelerinden birisi olan "*non bis in idem*", aynı konu hakkında mükerrer yargılama ve cezalandırma yapılamayacağını ifade eder.³⁵ Kabahatler Kanunu'nun 15/3 maddesinde yer bulan bu ilke kapsamında; bir fiilin hem suç hem de kabahat teşkil etmesi durumunda, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanması öngörülmektedir. Bu bağlamda idari mercilerin, adli makam görevine giren suçlarla ilgili kesinleşmiş sonucu takip etmeleri yerinde olacaktır.³⁶

7. İdari Para Cezası Türleri ve Ceza Miktarının Hesaplanması

Kabahatler Kanunu'nun 17'nci maddesinin 1 ve 2'nci fıkrası hükümlerine göre; idari para cezaları, maktu veya nispi olabileceği gibi bu cezaların kanunda alt ve üst sınırları gösterilmek suretiyle de belirlenebileceği ifade edilmektedir.

Maktu idari para cezaları, kanunlarında parasal tutar olarak tek bir rakam ya da alt ve üst sınırları gösterilmek suretiyle belirlenebilirler. 5996 sayılı Kanun'un 41/1-b maddesinde; "*30'uncu maddenin birinci fıkrası gereği Bakanlıktan onay alması gereken gıda ve yem işletmelerinden onay almadan faaliyet gösteren üretim yerlerine 10.000 TL idari para cezası verilir.*" şeklinde düzenlenen yaptırım maktu idari para cezasına, 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 8/5-j maddesinde; "*yetkili olmadıkları halde, açık olarak içki satışı veya sunumu yapanlar ile satışa sunulan tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri arz ambalajlarını bozmak veya bunları bölmek*

32 A.g.t., s. 22-23.

33 A.g.t., s. 22.

34 A.g.t., s. 21-22.

35 Mehmet Arslan, a.g.t., s. 42.

36 Duygu Berber, a.g.t., s. 23.

suretiyle satanlara bin Türk Lirasından on bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.” şeklinde düzenlenen yaptırım ise alt ve üst sınırı gösterilmek suretiyle belirlenen maktu idari para cezasına örnek olarak gösterilebilir.

Nispi idari para cezaları, belirli bir değere nispet edilen, örneğin kabahate konu malın değeri, failin elde ettiği haksız kazanç veya meydana gelen zararın belirli bir oranları üzerinden belirlenen cezalardır.³⁷ Proje bedelinin yüzde ikisi oranında, ihracat konusu eşyanın FOB değerinin onda biri oranında idari para cezası verilmesi buna örnek gösterilebilir.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/2 maddesinde, alt ve üst sınırları gösterilen idari para cezalarında, miktar belirlenirken işlenen kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumunun birlikte göz önünde bulundurulacağı ifade edilmektedir. Söz konusu amir hüküm gereği, yetkili mercii takdir yetkisi çerçevesinde, ceza miktarını belirlerken bu hususları birlikte değerlendirmek suretiyle ceza miktarında artışa ya da azalmaya iten nedenleri somut bir şekilde ortaya koymak ve gerekçelendirmek durumundadır.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/7 maddesindeki; *“İdari para cezaları her takvim yılı başından geçerli olmak üzere o yıl için 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298'inci maddesi hükümleri uyarınca tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanır. Bu suretle idari para cezasının hesabında bir Türk Lirasının küsuru dikkate alınmaz. Bu fıkra hükmü, nispi nitelikteki idari para cezaları açısından uygulanmaz.”* hükmüne istinaden idari para cezası miktarının belirlenmesinde, Hazine ve Maliye Bakanlığınca her yıl Resmi Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranları dikkate alınır.

Maktu ya da alt ve üst sınırları maktu olarak gösterilen idari para cezalarında, idari yaptırımın düzenlendiği Kanun maddesinin yürürlük ya da değişiklik tarihini takip eden takvim yılından geçerli olmak üzere her takvim yılı için belirlenen yeniden değerlendirme oranı üzerinden artış yapılarak kabahat fiilinin işlendiği yıla ilişkin güncel rakam tespit edilir.

Nispi idari para cezalarında Kabahatler Kanunu'nda açıkça belirtildiği üzere yeniden değerlendirme oranı uygulanmamaktadır.

İdari para cezasının düzenlendiği kanun maddesinde miktar olarak değişikliğe gidildiğinde, yeniden değerlendirme oranı artışı değişikliğe ilişkin mevzuat hükmünün yürürlük tarihi esas alınarak yapılır.

İdari para cezası miktarı belirlenirken kabahatin tespit edildiği ya da yaptırım kararının verildiği tarihin değil, kabahate konu fiilin işlendiği tarihin esas alınması gerekmektedir.

Kabahat fiilinin işlenmesinden sonra ilgili kanunda düzenleme yapılarak kabahate ilişkin idari para cezası miktarında değişikliğe gidilmesi ya da yaptırımın ilga edilmesi durumunda kabahatler hukukunda da geçerli olan *“lehe olan hükmün uygulanması”* kuralı gereği idari yaptırım kararı alırken failin lehine olan kanun hükmü uygulanır.

8. Kabahatlerde Zamanaşımı

Abdullah Bilici'ye göre; *“Zamanaşımı, ceza hukukunda olduğu gibi sanık lehine konulmuş bir kuraldır. Devletin belirli bir süre içinde kabahat teşkil eden eylem hakkında idari para*

³⁷ Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 101-102.

cezasını uygulaması, uyguladığı idari para cezası kararını yerine getirerek tamamlaması gerekir. Aksi halde kişi hakkında belirsizlik hali hâkim olur. Bu nedenle zamanaşımı süreleri fail hakkında bir nevi güvence teşkil eder.”

“Kabahatler hukukunda zamanaşımı konusunda ceza hukukuna paralel bir düzenleme yapılarak soruşturma ve yerine getirme zamanaşımı olmak üzere iki ayrı zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Ceza hukukundaki dava zamanaşımının karşılığı olarak kabahatler hukukunda soruşturma zamanaşımı, ceza hukukundaki ceza zamanaşımının karşılığı olarak ise yerine getirme zamanaşımı süreleri öngörülmüştür. Bu kapsamda kabahat işlendikten sonra, kanunda yazılı belirli bir süre içinde soruşturma yapılıp, kabahatten dolayı kişi hakkında idari para cezası verilmez ise soruşturma zamanaşımı; kabahatten dolayı verilen ceza kanunda yazılı belirli bir süre içinde uygulanmaz ise yerine getirme zamanaşımı söz konusu olacaktır.”³⁸

Genel kanun niteliğinde olması nedeniyle Kabahatler Kanunu’nda düzenlenen zamanaşımı süreleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımı gerektiren bütün kabahatler için uygulanır. Ancak, Kabahatler Kanunu sonrasında yürürlüğe giren yeni kanunlarda farklı zamanaşımı süreleri öngörülmüşse bu sürelerin esas alınması gerekmektedir.

8.1. Soruşturma Zamanaşımı

Kabahatler Kanunu’nda, soruşturma zamanaşımı süreleri, kabahat karşılığı idari para cezasının miktarı, türü ve kabahatin suç teşkil edip etmediğine göre farklı şekillerde ele alınmıştır.

Kabahatler Kanunu’nun 5560 sayılı Kanunla değişik 20/2 maddesi ile soruşturma zamanaşımı süreleri;

- Yüz bin Türk Lirası veya daha fazla idari para cezasını gerektiren kabahatlerde beş yıl, - Elli bin Türk Lirası veya daha fazla idari para cezasını gerektiren kabahatlerde dört yıl,
- Elli bin Türk Lirasından az idari para cezasını gerektiren kabahatlerde üç yıl olarak belirlenmiş;

Maddenin devamına 6111 sayılı Kanun’un 22’nci maddesi ile eklenen cümle ile 89’uncu maddesi hariç olmak üzere 1111 sayılı Askerlik Kanunu, 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun, 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun, 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ve 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü’nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’da belirtilen ve idari para cezasını gerektiren fiilin işlendiği tarihi takip eden takvim yılının son günü bitimine kadar idari para cezası verilerek tebliğ edilmediği takdirde idari yaptırım kararının verilemeyeceği ve verilmiş olanlarınsa düşeceği hüküm altına alınmıştır.

Kabahatler Kanunu’nun 20/3 maddesinde nispi idari para cezasını gerektiren kabahatlerde soruşturma zamanaşımı süresi sekiz yıl olarak öngörülmüştür. Kanun’un

38 Abdullah Bilici, “Kabahatlerde Zamanaşımı”, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 6, 2016, s. 61-62.

20/5 maddesinde de kabahati oluşturan fiilin aynı zamanda suç teşkil etmesi halinde suçla ilişkin ceza hukukunda öngörülen dava zamanaşımı sürelerinin esas alınması gerektiği belirtilmiştir.

Soruşturma zamanaşımı süreleri aynı Kanun'un 20/4 maddesi hükmüne göre, kabahat fiilinin işlendiği veya neticesinin gerçekleştiği tarihte işlemeye başlamaktadır. Zamanaşımı süreleri kesintisiz şekilde işlenen kabahatlerde kesintinin gerçekleştiği, zincirleme³⁹ kabahatlerde ise son kabahatin işlendiği tarihten itibaren başlayacaktır. Örnek vermek gerekirse; 5996 sayılı Kanun gereği Bakanlıktan onay alması gereken bir gıda işletmesinin onay almaksızın faaliyet göstermesi durumunda, şartlı onay belgesini aldığı veya faaliyetine son verdiği şeklinde vazgeçme iradesinin ortaya konulduğu ya da uygunsuzluğun tespit edildiği tarih, kabahatin işlenişinde kesintinin gerçekleştiği ve soruşturma zamanaşımı süresinin işlemeye başladığı tarih olarak dikkate alınmalıdır.

Zamanaşımı süresinin tespitinde Kabahatler Kanunu'nun 17/7 maddesinde idari para cezaları için öngörülen, kabahatin işlendiği tarihe kadarki her takvim yılı için tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranları üzerinden yapılacak artışlara göre hesaplanan güncel parasal tutarlar göz önünde bulundurulur.

Kabahatlerin düzenlendiği özel kanunlarda farklı zamanaşımı süreleri öngörülmüşse ilgili kanun hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 102'nci maddesinde öngörülen 10 yıllık zamanaşımı süresi bu duruma örnek gösterilebilir.⁴⁰

Kabahatler Kanunu'nda soruşturma zamanaşımını süresini durduran veya kesen nedenlere ilişkin bir düzenlemeye gidilmemiştir. Bundan dolayı idari para cezası gerektiren fiilin işlendiği ya da neticesinin gerçekleştiği tarihten itibaren kabahate ilişkin kanunda öngörülen soruşturma zamanaşımı süresinin dolması halinde artık kabahat dolayısıyla idari para cezası kararı verilemeyecektir. Nitekim Kabahatler Kanunu'nun 20/1 maddesinde; *"Soruşturma zamanaşımının dolması halinde kabahatten dolayı kişi hakkında idari para cezasına karar verilemez."* denilerek bu husus açıkça ifade edilmektedir.

Kamu görevlisi tarafından idari para cezası gerektiren işlerle ilgili olarak tutulan tespit tutanağı ve ilgili evrakın yetkili amire gönderilmemesi sebebiyle söz konusu idari para cezasının Kabahatler Kanunu'nun 20 ve 21'inci maddeleri kapsamında zamanaşımına uğramasına sebep olunması halinde kamu geliri ile ilgili eş zamanlı olarak tarh, tahakkuk ve tahsil işlemlerinin yerine getirilmemesi kriteri kapsamında kamunun zararına neden olunacaktır. Ayrıca belirtilmesi gereken bir diğer durum da bu gelir işlemlerinde ilgililerin sorumluluğuna gidilemeyeceğidir. Zira bu madde bir gelir işlemi ihtiva ettiğinden ve zamanaşımına uğramış bir geliri borçlusundan tahsil etme olanağı da kalmadığından bu zarardan zamanında görevini yerine getirmeyen kamu görevlisi tek başına sorumlu olacaktır.⁴¹

8.2. Yerine Getirme (Tahsil) Zamanaşımı

Bilici'ye göre; *"Yaptırım kararının kesinleşmesiyle birlikte Devletin, bu kararı yerine getirme hakkı doğar. Ancak bu hakkın kullanımının, ilgili kişiye güvence sağlaması açısından önceden belirlenmiş bir süresi vardır. Yerine getirme zamanaşımı işte bu süreyi ifade etmektedir. Bu itibarla yerine getirme zamanaşımını, kabahat karşılığında uygulanmasına karar verilen ve*

39 Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 179.

40 A.g.e., s. 189.

41 Cuma Orulluoğlu, *Kamu Zararı*, Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını, 2. Basım, Ankara, 2012, s. 69.

*kesinleşen idari yaptırımların belirli bir sürenin geçmesi nedeniyle artık yerine getirilememesi halinde söz konusu olan süre olarak tanımlamak mümkündür.*⁴²

İdari para cezaları için tahsil zamanaşımı süreleri, 5326 sayılı Kanunun 21'inci maddesinde yer alan hükümlere göre tespit edilir. Buna göre, idari para cezalarında tahsil zamanaşımı süreleri;

- 10.000 TL'den az olanlar için 3 yıl,
- 10.000 TL-19.999 TL arasında olanlar için 4 yıl,
- 20.000 TL-49.999 TL arasında olanlar için 5 yıl,
- 50.000 TL ve üzeri olanlar için 7 yıl,

Olarak düzenlenmiştir.

Bu süreler idari para cezası kararının kesinleşmesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren işlemeye başlamaktadır. Kanun hükmü gereği olarak idari yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlememektedir.

6183 sayılı Kanuna göre takip edilen idari para cezaları için 6183 sayılı Kanunun 103 ve 104'üncü maddelerinde yer alan haller, tahsil zamanaşımını kesen ve durduran haller olarak dikkate alınır. Zamanaşımının kesilmesinden sonra yeniden işleyecek olan süreler, birinci fıkraya göre belirlenmiş olan sürelerdir.

Zamanaşımı süresinin zamanaşımını kesen ve durduran haller de dikkate alınmak kaydıyla dolması durumunda, idari para cezaları takip edilmeyeceğinden bu cezaların tahsilinden vazgeçilir. Ancak, bu sürelerden sonra rızaen yapılan ödemeler kabul olunur.⁴³

İdari para cezası kararları, kesinleşme sonrasında tahsili için tahsil dairesine gönderildiğinden yerine getirme zamanaşımı süreleri tahsil dairesince takip edilmektedir.

9. İdari Para Cezasına Karar Verme Yetkisi

9.1. Genel Olarak Karar Verme Yetkisi

Kabahatler Kanunu'nun 22/1-2 maddesinde; kabahat dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye ilgili Kanun'da açıkça gösterilen idari kurul, makam veya kamu görevlilerinin; açık hüküm bulunmayan hallerde ise ilgili kamu kurum ve kuruluşunun en üst amirinin yetkili olacağı kabul edilmiştir.

İdari yaptırımların yer aldığı kanunlarda, genel olarak yaptırımı uygulamakla yetkili olan makam ve mercii belirlenmiştir. Kanunlar, yetkiyi bazen bir makama ya da kamu görevlisine verirken bazen de bir kurula vermektedir.

Örneğin; 5262 sayılı Organik Tarım Kanunu'nun 13'üncü maddesinde; *"Bu Kanun'da yazılı olan idari para cezaları, Bakanlık veya mahalli mülki amir tarafından verilir."*, 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu'nun 22'nci maddesinde; *"Bu Kanunda yazılı olan idari cezalar mahallî mülki amir tarafından verilir"*; 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanunu'nun 30'uncu maddesinde; *"Bu Kanunda yazılı idari para cezalarına çeltik komisyonlarınca karar verilir."* denilerek idari para cezalarını tatbik edecek merciler açık bir şekilde belirtilmiştir.

⁴² Abdullah Bilici, a.g.m., s. 62.

⁴³ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

9.2. Karar Verme Yetkisinin Devredilmesi

İdare hukukunda, idarelerce yürütülen kamu hizmetlerinin daha etkili, verimli ve süratli bir biçimde yapılması, artan iş yükünün hafifletilerek yetkilerin daha etkin bir biçimde kullanılması amacıyla her kademedeki yöneticiler kanunların izin verdiği konularda yetkilerinden bir kısmını yazılı olmak, gerekçe ve sınırlarını açıkça belirlemek kaydıyla astlarına devredilebilirler.

İdari para cezası yaptırımını içeren kanunlarda yaptırım kararı verme yetkisinin devredileceğine dair açıkça bir düzenleme bulunması halinde bu yetkiler devredilebilecek, aksi takdirde yetki devri yapılamayacaktır. Örneğin, 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu'nun 42/2 maddesinde; *"Bu Kanun'da belirtilen idari yaptırımları uygulamaya, il tarım müdürü yetkilidir. İl tarım müdürü bu yetkisini ilçe tarım müdürlerine yazılı olarak devredebilir. Ancak, resmî kontroller sırasında, insan sağlığı, gıda ve yem güvenilirliği, bitki ve hayvan sağlığı açısından tehlike oluşturması ve acil tedbirleri gerektirmesi durumunda, idari para cezaları hariç olmak üzere diğer idari yaptırımları uygulamaya kontrol görevlisi de yetkilidir."* denilerek yetkinin devredilebileceği makam açık bir şekilde gösterilmiştir. Kontrol görevlisi ile ilgili hükümler saklı kalmak üzere, burada yetki devrinin ilçe tarım ve orman müdürü dışında başka bir makama yapılması ya da devredilen yetkinin ilçe tarım ve orman müdürü dışında başka makam veya görevliler tarafından kullanılması halinde yapılan işlemler hukuka aykırı olacaktır.

Yetkili makamlar, kanunlarda devredilmesine izin verilen idari yaptırımlarla ilgili karar alma yetkilerinin tamamını devredebileceği gibi yaptırım içeren kanun maddesi, fıkra ve bentlerini tek tek belirtmek suretiyle kısmen de devredebilecektir. Yapılacak yetki devri uygun araçlarla ilgililere duyurulmalıdır.

Yetki devrinde karar alma yetkisi, devredilen makama geçmektedir. Bundan dolayı yetkiyi devreden makam, idari yaptırım uygulama yetkisini, yetki devrine ilişkin işlemini kaldırmadıkça kullanamayacaktır.⁴⁴

9.3. Cumhuriyet Savcısının Yaptırım Kararı Verme Yetkisi

5326 sayılı Kabahatler Kanunu ile Cumhuriyet Savcılarına, üç farklı durum için idari yaptırım kararı verme yetkisi tanınmıştır:

Birinci durumda; Kanun'un 23'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında gösterildiği üzere; Cumhuriyet savcısının, özel kanunda açıkça hüküm bulunan hallerde bir kabahat dolayısıyla idari yaptırım kararı vermeye yetkili olduğu düzenlenmiştir. Bu duruma örnek vermek gerekirse; 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun 15/9 maddesinde; *"(...) altıncı ve yedinci fıkralar hükümlerine göre idari para cezasına karar vermeye Cumhuriyet savcısı yetkilidir."* denilerek Cumhuriyet savcısına kanunla doğrudan idari para cezası kararı verme yetkisi tanınmıştır.

İkinci durumda; Kanun'un 23/2 maddesine göre suç işlendiği iddiasıyla Cumhuriyet Savcılığınca başlatılan soruşturma sonucunda fiilin ceza hukuku anlamında suç değil de kabahat olduğunun anlaşılması halinde idari yaptırım kararı verme yetkisi Cumhuriyet savcısına verilmiştir. Madde hükmü gereği de, Savcılık Makamının⁴⁵ yaptırım uygulamayarak durumu ilgili kamu idaresine intikal ettirme yetkisi bulunmamaktadır.

44 R. Cengiz Derdiman, Yusuf Uysal, "Türk Kamu Yönetiminde Yetki Devri", *U.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 16, Sayı: 27, 2014/2, s. 262.

45 Yaşar Güçlü, a.g.e., s..200.

Üçüncü durumda; Kanun'un 23/3 maddesi gereği, bir suç dolayısıyla başlatılan soruşturma kapsamında soruşturma konusu fiil dışında ayrıca kabahat oluşturan başka bir fiilin işlenmiş olduğunu öğrenmesi halinde Cumhuriyet savcısı durumu yetkili kamu kurum ve kuruluşu bildirebileceği gibi kendisi de idari yaptırım kararı verebilecektir.

Aynı fiilden dolayı iki kez cezalandırılma yapılamayacağından Cumhuriyet savcısının, kabahat oluşturan fiille ilgili olarak daha önceden ilgili kamu idaresi tarafından yaptırım kararının verilip verilmediğini araştırması gerekmektedir.

9.4. Mahkemenin Yaptırım Kararı Verme Yetkisi

Yargılama neticesinde kovuşturma konusu fiilin ceza hukukuna göre suç değil de kabahat oluşturduğunun anlaşılması halinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 24'üncü maddesi doğrultusunda mahkeme yaptırım kararını kendisi verecektir. Ancak, "*non bis in idem*" ilkesi gereği aynı fiilden dolayı mükerrer cezalandırılma yapılamayacağından kovuşturma konusu fiile ilişkin daha önceden ilgili kamu idaresi tarafından yaptırım kararının verilip verilmediğinin araştırılması gerekmektedir.

Kanunla doğrudan mahkemelerin yetkili kılındığı durumlarda faile yaptırım kararı ilgili mahkeme tarafından verilecektir. 5977 sayılı Biyogüvenlik Kanunu'nun 15/9 maddesinde; "*Beşinci fıkra hükmüne göre idari para cezasına karar vermeye davaya bakan mahkeme,..., yetkilidir.*" denilerek yaptırım kararının yalnızca mahkeme tarafından verilebileceği gösterilmiştir.

9.5. Yer Bakımından Yetkinin Belirlenmesi

Kabahatler Kanunu'nun 22/4 maddesinde 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun yer bakımından yetki kurallarının kabahatler açısından da geçerli olacağı belirtilmekte olup yetkili merciin tespitinde anılan Kanun'un yer bakımından yetki kurallarını düzenleyen 12 ila 21'inci maddelerine göre hareket edilmesi gerekmektedir. Bu maddelerde yer alan hükümler doğrultusunda;

İdari yaptırıma karar verme yetkisi, kabahatin işlendiği yerdeki yetkili idari kurul, makam veya kamu görevlisine ait olacaktır. Örneğin; 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu kapsamında gıda işletmesinde gerçekleştirilen resmi kontrol sonucunda idari para cezası uygulanması gerektiren uygunsuzluğun tespit edilmesi, tespit edilen mevzuat aykırılığın üretim aşamalarından kaynaklanması ve üretim yerinin başka bir ilde bulunması halinde, kabahatin işlendiği yani üretimin gerçekleştiği üretim yeri adresinde bulunan mercii yaptırım kararını uygulamaya yetkili olacağından, olaya ilişkin belgelerin tasdikli birer örneklerinin yasal işlem tesis edilmesi için gıdanın üretildiği yerdeki il/ilçe tarım ve orman müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir.

Kabahatin teşebbüsle işlenebileceği kanunda açıkça belirtilmiş ise son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz şekilde işlenen kabahatlerde kesintinin gerçekleştiği, zincirleme şeklinde işlenen kabahatlerde son kabahatin işlendiği yerde bulunan yetkili idari kurul, makam veya kamu görevlisi karar vermeye yetkilidir. Kabahatin işlendiği yer belli değilse failin bulunduğu yer, yeri bilinmiyorsa yerleşim yeri, Türkiye'de yerleşim yeri yoksa Türkiye'de en son adresinin bulunduğu yerdeki idari kurul, makam veya kamu görevlisi olacaktır. Yaptırım kararını verecek merciin, bu suretle de belirlenme olanağı yoksa ilk usul işleminin yapıldığı yerdeki idari kurul, makam veya kamu görevlisi yaptırım kararını vermeye yetkili mercii olacaktır.

10. İdari Para Cezası Kararında Yer Alacak Bilgiler

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 25'inci maddesi ile 10.05.2023 tarih ve 32186 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği(Seri: B No:18)'nin ilgili hükümleri uyarınca, idari para cezası kararlarında; hakkında idari para cezası kararı verilen kişinin kimliği (T.C. kimlik numarası, yabancı kimlik numarası, vergi kimlik numarası dahil) ve adresi, idari para cezası verilmesini gerektiren kabahat fiili, fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün deliller, karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliği, kabahati oluşturan fiilin işlendiği yer ve zaman bilgilerinin bulundurulması zorunludur. Bu bilgilerin yanı sıra; idari para cezasının ödeme süresi, ödeme yeri, idari yaptırım kararına karşı kanun yolu (mercii ve süresi), indirimli ödeme hakkı, taksitlendirme talep etme hakkı, ödeme yapılmaması halinde uygulanacak müeyyidelere ait bilgilere de yer verilmesi gerekmektedir.

İdari para cezası kararının ilgili gerçek kişinin huzurunda verilmesi halinde, kararda yukarıdaki bilgilere ek olarak, anılan Kanun'un 26/2 maddesi gereği kararın huzurda verildiğine ilişkin durum, ilgili gerçek kişinin imzası ya da imzadan kaçınma hali açık bir şekilde yer almalıdır.

Söz konusu Kanun ve Tebliğ hükümlerine ek olarak, idari para cezası kararlarında; yaptırıma ilişkin ihlal edilen kanun maddesine yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp yaptırım nedeninin yani kabahat fiilinin de açık bir şekilde gösterilmesi gereklidir. Konuyla ilgili olarak Yargıtay 19. Ceza Dairesinin kararında; "(...) 21/11/2017 tarihli idari para cezası yaptırım kararı tutanağında; idari yaptırım nedeni gösterilmediği gibi, yasal dayanak olarak 5996 sayılı Kanun'un 8'inci maddesine muhalefet nedeniyle anılan Kanun'un 36/1-f maddesinin ifade edildiği, yasal dayanak olarak belirtilen her iki maddede de idari para cezasına konu kabahat eylemlerinin neler olacağı konusunda açık bir düzenleme bulunmadığı, Kanun'un 8/4'üncü maddesinde; madde uygulamasına ilişkin çıkartılacak yönetmelikten bahsedilmekle birlikte idari para cezası tutanağında yönetmelik hükümleri konusunda da bir atıf ve açıklamada bulunmadığından itiraza konu idari para cezası tutanağının, idari para cezasını gerektirecek kabahat fiilini açıkça içermemesi nedeniyle 5326 sayılı Kanun'un 25/1-b maddesine aykırı olarak düzenlendiği anlaşılmakla; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 01.06.2018 tarihli ve 2018/5351 Değişik İş sayılı kararının CMK'nın 309/4-d maddesi uyarınca bozulmasına, muteriz hakkında uygulanan idari para cezasının kaldırılmasına 10.07.2019 tarihinde oy birliğiyle karar verildi." denilerek⁴⁶ idari para cezası kararında yaptırıma ilişkin ihlal edilen kanun maddesine yer verilmesinin tek başına yeterli olmayacağı, kabahat fiilinin de kanun ve alt düzenlemeleri ile birlikte kararda açıkça gösterilmesi gerektiği belirtilmektedir. Anılan yargı kararı doğrultusunda; idari para cezası kararlarında, kabahat fiili ve fiilin işlendiğini ispata yarayacak deliller ile birlikte yer ve zaman gerektiğinde saat bilgisi de belirtilerek aykırılığa ilişkin alt düzenlemelerin yasal dayanaklarıyla açıkça gösterilmesi gerekir.

İdari yaptırıma esas alınacak kabahat olayının hata ve eksikliğe yer verilmeden, her türlü şüpheden uzak, açık ve net bir şekilde ortaya konulması, fail ile ilişkisinin ispat edilmesi ve mutlaka somut olarak delillendirilmesi gerekmektedir. Elde edilen delillerden, kabahat fiilinin işlendiğinin kesin olarak ortaya konulmadığı ya da fail ile bağının kurulmadığı durumlarda idari para cezası kararı verilmemesi gerekir.

⁴⁶ Yargıtay 19. Ceza Dairesinin T.10.07.2019, E.2018/6852, K.2019/10768 No.lu Kararı.

İdari para cezası yaptırım kararının dayanağını oluşturan delillerden yetki ve şekil şartlarına tabi olanların yetkili/sorumlu birim ve görevlilerce usulüne uygun düzenlenmesine ve şekil eksikliklerinin bulunmamasına dikkat edilmelidir. Örneğin; 5996 sayılı Kanun kapsamında gıda faaliyetlerine yönelik resmi kontrolleri yapmaya Tarım ve Orman Bakanlığı adına Kanun'da tanımı geçen kontrol görevlisi yetkili olduğundan, aynı konuda kontrol görevlisi sıfatını taşımayan kişiler tarafından tespit edilen uygunsuzluklara Kanun kapsamında yaptırım uygulanması mümkün olmayacaktır. 5996 sayılı Kanun gereği yaptırım işleminin uygulanabilmesi için uygunsuzluğun yetkili personel eliyle tespit edilmesi gerekmektedir. Yine, olay tutanağının tanzim edilmesini gerektiren hallerde, tutanağın yetkili kişilerce düzenlenmesi, yer ve zaman bilgisi ile işleme katılan ve ilgisi bulunan kişilerin isim ve imzalarının ya da imzadan kaçınma halinin tutanakta yer alması gerekmektedir.

Alt ve üst sınırlar arasında uygulanacak idari para cezalarında, ceza miktarı belirlenirken kabahatin haksızlık içeriği ile failin kusuru ve ekonomik durumunun ne şekilde değerlendirildiği kararda gerekçeleriyle belirtilmelidir.⁴⁷

İdarelerce düzenlenecek idari para cezası kararlarında, karar içeriğinin yukarıda ifade edilen mevzuat hükümlerine uygun olması, kararın yetkili makam veya görevlilerce imzalanması, hata ve eksikliklere yer verilmemesi son derece önem arz etmektedir. Aksi durum, kanun yoluna başvurulması halinde itiraz mercilerince yaptırım kararının kaldırılmasını ya da iptali sonucunu doğurabilecektir.

11. İdari Para Cezası Kararının Tebliği

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 26'ncı maddesinde, ilgili gerçek kişilerin huzurunda düzenlenerek tebliğ edilenler hariç yetkili makamlarca verilen idari para cezası kararlarının 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgisine tebliğ edilmesi gerektiği düzenlenmiştir.

Tebligat, hukuksal bir işlemin ilgili kimsenin bilgisine sunulması için yetkili makamın kanunun öngördüğü esas ve usullere uygun bir biçimde (elektronik ortam dâhil) yazı veya ilan yoluyla yaptığı belgeleme işlemidir.⁴⁸

Tebligat, hukuki bir sürecin başlatılması bakımından gerekli olup idari yaptırımlarla ilgili kanunlarda öngörülen ödeme, peşin ödeme indiriminden yararlanma, taksitlendirme talep hakkı ve kanun yoluna başvuru gibi kanuni süreler tebliğ tarihinden itibaren işlemeye başlamaktadır. Bu sürelerin sağlıklı bir şekilde başlayabilmesi için yaptırım kararının ilgisine mevzuatında belirlenen esas ve usullere uygun bir şekilde tebliğ edilmesi önem arz etmektedir.

Tebligatın mevzuatında belirlenen esas ve usulleri dışında yapılması durumunda, tebliğ işlemi geçersiz sayılabilecek, tebligata konu olan idari para cezası verilmesi işlemi ilgilisi açısından hukuki bir sonuç doğurmayacaktır.

Tebligatın, diğer adıyla tebliğ işleminin mutlaka belgelendirilmesi gerekir. Örneğin; tebliğ memuru aracılığıyla yapılacak tebligatın, yaptırım kararını veren mercii tarafından tanzim edilecek Tebligat Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik ekindeki örneğe uygun tebliğ mazbatasını ile yapılması ve belgelendirilmesi zorunludur. Elektronik ortamda

⁴⁷ Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 212.

⁴⁸ Nesibe Kurt Konca, "Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *TBB Dergisi*, Sayı: 114, 2014, s. 241.

yapılan tebligatlarda Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) tarafından tutulan ve saklanan kayıtlar aksi ispat edilmediği sürece kesin delil niteliğinde sayılmaktadır.

Yapılacak tebligatta, idari para cezası kararına ek olarak, karara dayanak oluşturan ve fiilin işlendiğini ispata yarayan delillerin onaylı birer suretlerine de yer verilmesi gerekmektedir.

11.1. Kararın İlgili Gerçek Kişinin Huzurunda Düzenlenmesi Halinde Tebligat

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 26/2 maddesi uyarınca, idari para cezası kararının ilgili gerçek kişinin huzurunda verilmesi halinde karar tutanağında bu husus açıkça belirtilir. Karara karşı başvurabileceği kanun yolu, mercii ve süresine ilişkin olarak bilgilendirildikten sonra kişinin karar tutanağını imzalaması istenir. İmzadan kaçınılması halinde bu durum tutanakta açıkça belirtilir. İşlem sonrasında idari para cezası yaptırım kararı tutanağının bir örneği kişiye verilerek tebligat süreci tamamlanır.

11.2. İlgilinin Yokluğunda Verilen Kararın Tebligatı

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 26'ncı maddesi gereğince, yetkili makamlarca düzenlenen idari para cezası kararlarınının 7201 Sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgisine tebliğ edilmesi ve tebligat metninde bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, mercii ve süresinin de açık bir şekilde belirtilmesi zorunludur.

11.3. Tüzel Kişilere Tebligat

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 26/3 maddesi hükmü gereği, tüzel kişilere tebligatın 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda belirtilen usul ve yöntemlere göre yapılması zorunludur.

11.4. Elektronik Ortamda Yapılan Tebligat

İdari yaptırım kararları, Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı ile cezayı veren birim arasında yapılan protokoller kapsamında, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 107/A maddesine göre kurulan teknik altyapı üzerinden elektronik ortamda tebliğ edilebilmektedir.

Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nde belirtilen usul ve esaslara göre elektronik ortamda yapılan tebligatlar, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen beşinci günün sonunda yapılmış sayılmakta olup, bu şekilde yapılan tebligatlar, 7201 sayılı Kanun uyarınca yapılmış tebligat yerine geçmektedir.

06.12.2018 tarihli ve 30617 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe giren Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinin birinci fıkrasında tebligatın elektronik ortamda yapılması zorunlu olan durumlar sayılmış olup;

Bu alanların;

"a) 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar.

- b) 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahallî idareler.
- c) Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları.
- ç) Kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri.
- d) Sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar.
- e) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları.
- f) Kanunla kurulanlar da dâhil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri.
- g) Noterler.
- ğ) Baro levhasına yazılı avukatlar.
- h) Sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler.

ı) İdareleri, kamu iktisadi teşebbüslerini veya sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adli ve idari yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili olan kişilerin bağlı bulunduğu birim."

Olarak belirlendiği, ikinci fıkrasında da sayılan bu durumlar dışında kalan gerçek ve tüzel kişilere, talepleri hâlinde elektronik tebligat adresinin verileceğini, elektronik tebligat adresi verilen bu kişilere de tebligatın elektronik yolla yapılmasının zorunlu olduğuna hükmedilmiştir.

Elektronik Tebligat Yönetmeliği'nin 16'ncı maddesinin birinci fıkrasında elektronik yolla tebligatın, zorunlu bir sebeple yapılamaması hâlinde Tebligat Kanununda belirtilen diğer usullerle tebligatın yapılacağı düzenlenmiştir.

12. İdari Para Cezası Kararına Karşı Kanun Yolları

12.1. Başvuru Yolu ve Süresi

Kabahatler Kanunu'nun "Genel Kanun Niteliği" başlıklı 5560 sayılı Kanun'la değişik 3/1-a maddesi ile "Başvuru Yolu" başlıklı 27'nci maddesi hükümleri uyarınca; kamu idarelerince verilen idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı, diğer kanunlarda aksine bir hüküm olmaması halinde, kararın tefhimi veya tebliğinden itibaren en geç 15 gün içinde fiilin işlendiği yerin yargı çevresindeki yetkili sulh ceza hâkimliğine başvuru yapılabilmektedir. Buna karşılık; idari yaptırım içeren kanunlarda kanun yoluna ilişkin özel bir düzenleme bulunması halinde bu hükümler uygulanacaktır.

Şöyle ki, idari para cezası içeren kanunlarda başvuru yolu olarak idare mahkemeleri görevli kılınmışsa, bu durumda başvuruların özel kanunlarında gösterilen süreler içerisinde; süre belirtilmemiş ise 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda yer alan dava açma süresi içerisinde idari yargı yoluna yapılacaktır. Örneğin; 4733 sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun'un 8'inci maddesinde 15 gün içinde, 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu'nun Ek 3'üncü maddesinde 15 gün içinde, 5553 sayılı Tohumculuk Kanunu'nun 12'nci maddesinde 7 gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurulabileceği belirtilmiştir.

Kabahatler Kanunu'nun 27/8 maddesinde, idari yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili idari para cezası ya da mülkiyetin kamuya geçirilmesi ile birlikte idari yargının görev alanına giren diğer tedbirlere de yer verilmiş olması

durumunda; hukuka aykırı olduğu iddia edilen idari yaptırım kararı iptal talebinin idari yargı merciinde görüleceği belirtilmiş olmasına rağmen, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmaması halinde idari tedbir kararlarına karşı açılan davanın çözüm ve görümünde de adli yargının görevli olduğuna dair Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü⁴⁹ ile Danıştay 10. Dairesinin benzer mahiyetteki⁵⁰ içtihat niteliğinde kararları bulunmaktadır. Bu kararlar gereğince; idari para cezası ya da mülkiyetin kamuya geçirilmesi ile birlikte uygulansın veya uygulanmasın idari tedbir niteliği taşıyan diğer yaptırım kararlarına karşı özel kanunlarında aksine bir hüküm bulunmaması halinde başvuruları incelemeye filin işlendiği yerin sulh ceza hâkimliği görevli ve yetkili olacaktır. İdari yaptırım kararı ve tebligat metninde başvuru yolu gösterilirken bu hususa dikkat edilmesi gerekmektedir.

İdari yaptırım kararlarına karşı başvuru süresi tefhim veya tebliğ tarihinden bir gün sonra başlamaktadır. Son başvuru gününün resmi tatil gününe rastlaması durumunda izleyen ilk iş günü mesai bitiminde başvuru süresi sona erecektir. İdari tatil ilan edilen günler resmi tatil sayılmadığından başvuru yapılmasına engel değildir.⁵¹ Mücbir sebeplerin varlığı dolayısıyla kanuni sürede başvuru yapılamaması durumunda sebebin ortadan kalktığı tarihten itibaren en geç 7 gün içinde karara karşı başvuruda bulunulabilecek, başvurunun yapılmış olması kararın kesinleşmesini engellemeyecek; ancak mahkeme yerine getirmeyi durdurabilecektir.

12.2. Başvurunun İncelenmesi ve Karar

Kabahatler Kanunu'nun 28'inci maddesinde belirtilen usul hükümleri çerçevesinde, mahkeme öncelikli olarak başvuruya ilgili bir ön inceleme yaparak başvurunun süresi içinde yapılmadığının, başvuru konusu idari yaptırım kararının sulh ceza mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmadığı veya başvuranın buna hakkı bulunmadığının anlaşılması halinde başvurunun reddine; yetkili olmadığı anlaşılması halinde dosyanın yetkili sulh ceza hâkimliğine gönderilmesine karar verecektir. Bu sayılan nedenlerin bulunmaması halinde mahkeme başvuruyu usulden kabul ederek esastan incelemeye başlar. İnceleme sonucunda mahkeme, son karar olarak idari yaptırım kararının hukuka uygun olması nedeniyle "*başvurunun reddine*"; hukuka aykırı olması nedeniyle başvuruyu kabul ederek "*idari yaptırım kararının kaldırılmasına*" karar verir. Bazı durumlarda da başvuru konularının sayı ve içeriğine göre başvurunun kısmen kabulüne de karar verebilir. İdari para cezasının alt ve üst sınırının kanunda gösterildiği kabahatler dolayısıyla verilmiş idari para cezasına karşı başvuruda bulunulması halinde Kabahatler Kanunu'nun 28/9'uncu maddesine istinaden sulh ceza hâkimi idari para cezası miktarında değişiklik yaparak başvurunun kabulüne karar verebilecektir. Burada idari para cezasının miktarında değişiklik yaparak "*başvurunun kabulü*"nden bahsedildiğine göre, kastedilen değişiklik fail lehine yapılacak indirim şeklinde olup artış yoluna gidilemeyecektir.⁵² Bununla birlikte, sulh ceza hâkimleri hesap hatası yapılarak fazla idari para cezasının verildiği hallerde hesabı düzelterek başvurunun kısmen kabulüne de karar verebilmektedir.⁵³ Bu sayılan kararlar dışında sulh ceza hâkimi, ilgili idarenin yerine geçerek farklı bir yaptırıma karar veremeyecektir. Üç bin Türk Lirasını geçmeyen idari para cezalarında başvuru üzerine verilen kararlar kesindir.

49 Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün T.13.3.2017, E.2017/115, K.2017/174 No.lu ve T.30.09.2019, E.2019/541, K.2019/536 No.lu Kararı.

50 Danıştay 10. Dairesinin T.09.04.2019, E.2014/4498, K.2019/2730 No.lu Kararı.

51 Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 295.

52 A.g.e., s. 308.

53 A.g.e., s. 307.

İdari yargı yerlerinin kanun yolu bakımından görevli olarak gösterildiği idari yaptırım kararları hakkında Kabahatler Kanunu'nun kanun yoluna ilişkin usul hükümleri uygulanmayacak, bu kararlara karşı açılacak dava, iptal davası niteliğinde olduğundan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu uygulanacaktır. İdari yargı mercileri ilk ve esas incelemesi neticesinde dava konusu idari para cezası kararını ya hukuka uygun bularak davayı reddedecek ya da hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle işlemi iptal edecektir. İptal davası ile birlikte yürütmenin durdurulması da talep edilmişse işlemin açıkça hukuka aykırı olması ve uygulanması halinde telafisi güç maddi ve manevi zararları doğuracak olması şartlarının birlikte bulunması durumunda esastan karar verilineceye kadar işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı da verilebilecektir. İdari yargı mercii hukuka uygunluk denetimi şeklindeki bu kararlar dışında, ceza miktarında değişiklik yapamaz ya da yaptırım sahibinin yerine geçerek farklı bir yaptırım kararı veremez. Dava konusu beş bin Türk Lirasını (2023 yılı için yirmi bin Türk Lirası) geçmeyen idari para cezalarında idare mahkemesinin verdiği kararlar kesindir.

12.3. İtiraz Yolu ve Karar

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 28/10 ile 29'uncu maddesi hükümlerine göre; konusu üç bin Türk Lirasını geçmeyen idari para cezaları hariç sulh ceza hâkimliğinin verdiği son karara karşı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre kararın tebliği tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde itiraz edilebilmektedir. 5271 sayılı Kanun'un 268/3-a maddesine göre; sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması halinde numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir. Mahkeme, her bir itirazla ilgili olarak dosya üzerinden inceleme yaparak *"itirazın kabulüne"* veya *"itirazın reddine"* karar verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

İlgili kanunlarda idari yargı yerlerinin kanun yolu bakımından görevli olarak gösterildiği durumlarda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uygulanacağından; idari yaptırım kararlarından dava konusu beş bin Türk Lirasını (2023 yılı için yirmi bin TL) geçmeyen idari para cezaları hariç idare mahkemesinin verdiği son karara karşı 30 gün içinde karar veren mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine istinaf başvurusunda bulunulabilir; yüz bin Türk Lirasını (2023 yılı için beş yüz seksen bir bin TL) geçmeyen idari para cezalarında istinaf başvurusu üzerine verilen kararlar kesindir. İdari para cezası miktarının yüz bin Türk Lirasının (2023 yılı için beş yüz seksen bir bin TL) üzerinde olması halinde ise istinaf kararına karşı 30 gün içinde Danıştay'a temyiz yoluna gidilebilir. Temyiz talebi reddedilerek kararın onanması halinde verilen karar kesindir.

13 Ekim 2023 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin E.2023/36, K.2023/142 sayılı kararında, idari yargıda temyiz kurumunu düzenleyen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 46'ncı maddesi hükmünde parasal sınırı öngören birinci fıkrasının (b) bendi Anayasa'ya aykırı bularak iptal edilmiş olup, Kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından itibaren dokuz ay sonra, 13 Temmuz 2024 tarihinde yürürlüğe gireceği hükmedilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun Ek-1'inci maddesi uyarınca, idari para cezaları gibi konusu parayla ifade edilen davalarda ilk derece idari mahkemesinde verilen kararlara istinaf edilebilmesi ya da istinaf sonrası temyize gidilebilmesine için bu Kanun'da öngörülen parasal sınırlara; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298'inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artış uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların bin Türk Lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmayarak güncel parasal sınırlar belirlenmektedir.

13. Vazgeçme ve Kabul

13.1. Başvuranın Vazgeçmesi

Kabahatler Kanunu'nun 30/1 maddesinde yer alan düzenlemeye göre, kanun yoluna başvuran kişinin bu konuda karar verilmeye kadar başvurusundan vazgeçebileceği, vazgeçmesi halinde bir daha aynı konuda başvuruda bulunamayacağı belirtilmektedir.

Vazgeçme talebinin, idari yaptırım kararına karşı başvuru ya da itiraz kanun yolu incelemesi sırasında ilgilisi tarafından bir dilekçe ile başvuru ya da itirazın görülmekte olduğu yargı merciine yapılması gerekmektedir.

13.2. Başvurunun İdarece Kabulü

İdare hukuku ilkelerine göre idareler, hukuka aykırı işlemlerini geri alabilirler. İdari işlem geri alındığında hiç uygulanmamış gibi hukuki sonuçlar doğurur.

Kabahatler Kanunu'nun 30/2 maddesinde yer alan düzenlemeye göre, idari yaptırım kararına karşı kanun yoluna başvurulması halinde idare tarafından itirazın görülmekte olduğu mahkemeye verilecek bir dilekçe ile idari yaptırım kararı geri alınabilecektir.

Davanın idarelerce kabul edilebilmesi için 26.09.2011 tarih ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin 9 ila 12'nci maddelerinde belirlenen hususlara göre hareket edilmesi gerekecektir.⁵⁴

14. İdari Para Cezası Kararının Kesinleşmesi

Kabahatler Kanunu'nun 17/4 maddesi hükmüne göre genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının, 6183 sayılı Kanun'a göre takip ve tahsil edilebilmesi için bu cezalara ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerekmektedir. Ancak, 5326 sayılı Kanun hükümlerinden sonra yürürlüğe giren kanun hükümleri saklıdır. Genel bütçeye gelir kaydedilmeyen idari para cezalarının takibinde kesinleşme şartı aranmaz.

Bir alacağın kesinleşmesi, alacağın varlığının hukuk düzeninde ihtilafı olmaması ve ihtilafı hale gelme olasılığının kalmamasıdır. İdari para cezaları için kesinleşme; idari yaptırım kararına karşı kanun yoluna başvurulmaması, kanun yoluna başvurulduğu hallerde ise yargılama aşamalarının son bulmasıdır.⁵⁵

⁵⁴ A.g.e., s. 405.

⁵⁵ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

14.1. Kabahatler Kanunu'na Göre İdari Para Cezası Kararlarının Kesinleşmesi

İdareler tarafından verilen idari para cezası kararları;

- Kararın ilgilisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde sulh ceza hâkimliğine başvurulmaması durumunda bu sürenin bitiminde,

- Kanuni süresinde başvuruda bulunulması halinde üç bin Türk Lirası dâhil bu tutarı geçmeyen idari para cezalarına ilişkin sulh ceza hâkimliğinin karar tarihinde,

- Üç bin Türk Lirasının (bu tutar hariç) üzerindeki idari para cezalarına ilişkin sulh ceza hâkimliği kararına itiraz edilmemesi durumunda kararın ilgililere tebliğini takip eden 7'nci günün bitiminde,

- Sulh ceza hâkimliği kararına itiraz edilmesi durumunda ise, ilgili mahkemenin karar tarihinde, kesinleşir.

İdari para cezasına yönelik Kabahatler Kanunu'nun hükümleri dışında kanun yolu öngörülmesi halinde, ilgili kanunlarında yer verilen kesinleşme nedenlerine bağlı olarak idari para cezaları kesinleşecektir.⁵⁶

14.2. İdari Yargının Görevli Olduğu İdari Para Cezası Kararlarının Kesinleşmesi

İdari para cezası kararları;

- İdari para cezasının düzenlendiği kanunda kanun yolu süresi öngörülümüşse bu sürenin bitiminde, bir süre öngörülmemişse 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda belirtilen sürelerde başvuru yapılmaması halinde bu sürenin bitiminde,

- Kanuni süresinde başvuruda bulunulması halinde davanın reddedilmesi üzerine beş bin Türk Lirasını (2020 yılı için yedi bin TL) geçmeyen idari para cezalarında mahkemenin karar tarihinde,

- Beş bin Türk Lirasını (2020 yılı için yedi bin TL) geçen idari para cezalarında istinaf yoluna başvurulmaması halinde istinaf süresi olan 30 günlük süresinin bitiminde,

- İdari para cezası tutarı yüz bin Türk Lirasının (2020 yılı için yüz yetmiş altı bin TL) üzerinde ise istinaf kararına karşı temyiz yoluna başvurulmaması halinde temyiz süresi olan 30 günlük sürenin bitiminde,

- İstinaf yoluna başvurulması halinde dava konusu temyiz limitinin altında ise istinaf talebinin reddi halinde;

- Dava konusunun temyiz limitinin üzerinde olması nedeniyle temyiz yoluna gidilmişse temyiz talebinin reddi halinde kesinleşir.⁵⁷

2023 yılı için dava konusu parasal sınırları; istinaf başvurusu için yirmi bin TL, temyiz başvurusu için beş yüz seksen bir bin TL olarak belirlenmiştir.

⁵⁶ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

⁵⁷ Yaşar Güçlü, a.g.e., s. 245-246.

15. İdari Para Cezalarının Gelir Kaydı ve Tahsili

15.1. İdari Para Cezalarının Gelir Kaydı

5326 sayılı Kanun'un 17/3 maddesinde; 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri tarafından verilen idari para cezalarının ilgili kanunlarında 1.6.2005 tarihinden sonra belirlenen oranın dışındaki kısmı ile Cumhuriyet Başsavcılıkları ve mahkemeler tarafından verilen idari para cezaları genel bütçeye; sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idareler tarafından verilen idari para cezaları kendi bütçelerine; kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen idari para cezaları ilgili kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla genel bütçeye gelir kaydedileceği belirtilmiştir.

15.2. İdari Para Cezalarının Tahsil Usulü

15.2.1. Ödeme Zamanı

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/6 maddesinde; *"Kanunlarında ödeme süresi düzenlenmemiş olan idari para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir."* hükmü doğrultusunda; İdari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda ödeme zamanı ile ilgili bir süre gösterilmiş ise bu sürelerin esas alınması, ödeme zamanı öngörülme durumlarda da ilgisine tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içerisinde ödenmesi gerektiği belirtilmektedir.

15.2.2. Ödeme Yeri

15.2.2.1. İdari Para Cezası Kararının Kesinleşmesinden Önce Ödeme Yeri

Genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezaları, ödeme süresi içinde cezayı veren birime veya vergi dairesine ödenir. Şu kadar ki; cezayı veren birimin 5018 sayılı Kanun kapsamında olması halinde bunlara hizmet veren muhasebe birimine, cezayı veren birimin genel bütçe kapsamında olması halinde ise bunlara hizmet veren muhasebe birimine, mal müdürlüğüne ve defterdarlık muhasebe müdürlüğüne de ödenir. Genel bütçe dışında gelir kaydedilecek idari para cezaları, cezayı veren birime ödenir. Genel bütçeye gelir kaydedilmediği halde, hususi kanun gereğince cebri takibi vergi dairesince yapılan idari para cezaları, cezayı veren birime veya vergi dairesine ödenir. İdari para cezaları, tahsilat yetkileri bulunması halinde bankalar veya Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş. (PTT) aracılığıyla da ödenebilir. 5326 sayılı Kanun hükümlerinden sonra yürürlüğe giren kanun hükümleri saklıdır.⁵⁸

15.2.2.2. İdari Para Cezası Kararının Kesinleşmesinden Sonra Ödeme Yeri

5326 sayılı Kanun'un 17/4 maddesi hükmü ile Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18)'nin konuya dair ilgili hükümlerine göre;

Genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarından kanuni ödeme veya kesinleşme süresi içerisinde ödenmeyenlerine ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesini müteakip 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsili için; borçlunun gelir

⁵⁸ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

veya kurumlar vergisi yönünden bağlı bulunduğu vergi dairesine, borçlunun gelir veya kurumlar vergisi yönünden bağlı olduğu vergi dairesi bulunmaması halinde ikametgahının bulunduğu yerdeki süreksiz vergileri tahsil ile görevli vergi dairesine, birden fazla süreksiz vergi dairesi bulunması halinde cezanın takibi hususunda yetkili vergi dairesine, bu şekilde takibe yetkili vergi dairesinin tespit edilememesi durumunda idari para cezası cezayı veren birimin bulunduğu yerdeki süreksiz vergileri tahsil ile görevli vergi dairesine, birden fazla süreksiz vergi dairesi bulunması halinde cezanın takibi hususunda yetkili vergi dairesine takip için bildirilir.

Genel bütçe geliri olduğu halde, takip edilebilmesi için kesinleşmiş olma şartı hususi kanunla yapılan düzenleme ile kaldırılan idari para cezalarının takibine, birinci fıkra kapsamında yapılacak bildirim üzerine yetkili vergi dairesince kesinleşme şartı aranılmaksızın başlanır.

Genel bütçeye gelir kaydedilmediği halde, takibi hususi kanun gereğince vergi dairelerince yapılan idari para cezalarının takibine, yukarıdaki usule yapılacak bildirim üzerine başlanır.

5326 sayılı Kanun'un 17/5 maddesi gereği, idari para cezalarının tamamen tahsil edilmesi halinde bu durum, tahsil edildikten itibaren en geç bir ay içinde yaptırım kararını veren kamu kurum ve kuruluşuna bildirilir.

15.2.3. Peşin Ödeme İndirimi

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17/6 maddesinde; *"Kanunlarında ödeme süresi düzenlenmemiş olan idari para cezaları, tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir. İdari para cezasının ödeme süresi içinde ödenmesi halinde, cezadan %25 oranında indirim yapılır. (Ek cümle: 1/7/2022-7417/46 md.) Ödeme yapılması, kişinin bu karara karşı kanun yoluna başvurma hakkını etkilemez."* hükmü yer almaktadır. Anılan hüküm ile yapılan düzenlemeye göre; idari para cezasının indirimli olarak ödenebilmesi için ödemenin tamamının kanunlarında ödeme süresi öngörülmüşse bu süre içinde; ödeme süresi öngörülmemişse bir ay içinde ödenmesi halinde indirimden yararlanacağı düzenlenmiştir.

İdari para cezasının ödeme süresi içinde ödenmesi halinde, cezadan %25 oranında indirim yapılır. Ödeme süresi içinde idari para cezasının toplam %75'inin ödenmesi halinde indirim hakkından yararlanır. İndirimli olarak yapılan ceza ödemeleri için düzenlenecek makbuzda idari para cezası tutarı, indirim tutarı ve tahsilat tutarı ayrı ayrı gösterilir. İdari para cezasının ödenmiş olması, idari yaptırım kararına karşı süresi içinde kanun yoluna başvurmaya engel teşkil etmez.⁵⁹

15.2.4. Taksitlendirme Uygulaması

5326 sayılı Kanun'un 17/3 maddesinde yer alan; *"Kişinin ekonomik durumunun müsait olmaması halinde, idari para cezasının, ilk taksitinin peşin ödenmesi koşuluyla, bir yıl içinde ve dört eşit taksit halinde ödenmesine karar verilebilir. Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde, idari para cezasının kalan kısmının tamamı tahsil edilir."* hükmü ile idari para cezalarına taksitlendirme olanağı tanınmıştır.

⁵⁹ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

Cezaya muhatap olanın ekonomik durumunun müsait olmaması halinde idari para cezasının ödeme süresi içinde cezayı veren birimden, 5326 sayılı Kanunun 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında taksitlendirilmesi talep edilebilir. İdari para cezalarında taksitlendirme başvuruları kanuni ödeme süresi içinde bu kararı veren idareye yapılır. Taksitlendirme talebinin kabulü halinde, borçluların bu para cezalarını; dört eşit taksit halinde ve birinci taksiti idari para cezasının kanuni ödeme süresi içinde, kalan üç taksitini ise idari para cezasının tebliğ tarihinden itibaren bir yıl içerisinde idarece belirlenecek sürelerde ödemeleri gerekmektedir. 5326 sayılı Kanunun 17'nci maddesine göre yapılacak taksitlendirmelerde, teminat ve tecil faizi aranmaz. Ancak, ödeme süresinde ödenmeyen idari para cezalarının taksitlendirilmiş ya da davaya konu edilmiş olması hususi kanunlarında öngörülen ek mali yükümlülüklerin tatbikine engel değildir.⁶⁰ Taksitlerin zamanında ve tam olarak ödenmemesi halinde idari para cezasının kalan kısmının muaccel hale gelerek tahsili ve takibi için durum ilgili vergi dairesine bildirilir. Kanun yoluna başvurulması halinde, idari yaptırım kararı kesinleşmediğinden, ödenmemiş olan taksit tutarlarının muaccel hale geldiği gerekçesiyle takip işlemlerine başlanamamaktır.

15.2.5. Ölüm Halinde İdari Para Cezaları Hakkında Yapılacak İşlemler

Cezaların şahsiliği ilkesi uyarınca, idari para cezasına muhatap olan gerçek kişinin ölümü halinde bu cezalar mirasçılarında takip edilmez ve cezaların tahsilinden vazgeçilir.

Gerçek kişi hakkında ölüm tarihinden önce veya sonra verilen ve takibi vergi dairesince yapılacak idari para cezalarının ölüm tarihinden sonra takip için vergi dairesine bildirilmesi halinde, bu cezalar vergi dairelerince cezayı veren birime iade edilir. Ölüm tarihinden önce takip için bildirilmiş olan idari para cezaları ise vergi dairesince mirasçılardan takip edilmez ve cezaların tahsilinden vazgeçilir.

Tüzel kişi hakkında verilen idari para cezasının tüzel kişiliğin mal varlığından tahsil edilememesi durumunda, bu borcun ödenmesinden sorumlu olan gerçek kişi hakkında yapılan takip sürecinde bu kişinin ölmesi halinde, bu borç gerçek kişinin mirası reddetmemiş mirasçıları nezdinde takibe devam olunur.⁶¹

⁶⁰ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

⁶¹ Tahsilat Genel Tebliği (Seri B No:18).

KAYNAKÇA

- ARSLAN Mehmet, “İdari Para Cezaları”, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2014.
- BERBER Duygu, “İdari Para Cezaları”, Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017.
- BİLİCİ Abdullah, Kabahatlerde Zamanaşımı, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt: 90, Sayı: 6, 2016, s. 61-79.
- CAN Sibel, “İdari Para Cezası”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı: 29, 2017, s.407-429.
- DERDİMAN R. Cengiz, UYSAL Yusuf, “Türk Kamu Yönetiminde Yetki Devri”, *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 27, 2014, s. 251-277.
- ERDİNÇ Burcu, “İdari Yaptırımların Kavramsal Çerçevesi ve Cezai Yaptırımlarla Karşılaştırılması”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı: 2, 2012, s. 241-276.
- GÜÇLÜ Yaşar, İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar, Güncellenmiş 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- KULA Ayşegül, “Kabahatler Kanunu’nun Genel Hükümleri”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 140, 2019, s. 43-70.
- KURT KONCA Nesibe, “Türk Hukukunda Tebligata İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *TBB Dergisi*, Sayı: 114, 2014, s. 239-274.
- ORULLUOĞLU Cuma, *Kamu Zararı*, Muhasebat Kontrolörleri Derneği Yayını, 2. Basım, Ankara, 2012.

Mevzuat Kaynakları

- 5326 sayılı Kabahatler Kanunu
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- 25.01.2012 tarih ve 28184 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tebligat Kanunu’nun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
- 06.12.2018 tarih ve 30617 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği
- 10.05.2023 tarih ve 32186 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tahsilat Genel Tebliği (Seri: B No:18)

Yargı Kararları

- Yargıtay 19. Ceza Dairesinin T.10.7.2019, E.2018/6852, K.2019/10768 No.lu Kararı.
- Uyuşmazlık Mahkemesi Kararı Hukuk Bölümünün T.13.3.2017, E.2017/115, K.2017/174 No.lu Kararı.
- Uyuşmazlık Mahkemesi Kararı Hukuk Bölümünün T.30.9.2019, E.2019/541, K.2019/536 No.lu Kararı.
- Danıştay 10. Dairesinin T.9.4.2019, E.2014/4498, K.2019/2730 No.lu Kararı.
- Anayasa Mahkemesinin E.2023/36, K.2023/142 sayılı Kararı.